

Guía Docente

Datos Identificativos					2024/25
Asignatura (*)	Expresión corporal e danza		Código	620G01028	
Titulación					
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Grao	1º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6	
Idioma	CastelánGalego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Educación Física e Deportiva				
Coordinación	Bobo Arce, Marta	Correo electrónico	marta.bobo@udc.es		
Profesorado	Bobo Arce, Marta	Correo electrónico	marta.bobo@udc.es		
Web	http://campusvirtual.udc.es/moodle/				
Descrición xeral	<p>No Grao en Ciencias da Actividade Física e o Deporte, a materia Expresión Corporal Danza atópase no Módulo denominado "Motricidade humana e rendemento deportivo". Módulo mixto que inclúe seis materias das cales a Expresión Corporal Danza ten carácter obrigatorio e os seis créditos asinados impártense ao longo dun cuatrimestre.</p> <p>O deseño curricular da asignatura Expresión Corporal e Danza é un intento de racionalización que fundamenta a relación entre o contexto e a acción.</p> <p>Por unha banda o contexto o definen os descritores do plano de estudos do grao que para a materia inclúen: Bases da expresión corporal e da danza como manifestación da motricidade humana. Dimensións e compoñentes do movemento expresivo. Actividades corporais de expresión a través de propostas didácticas para a utilización ata a idade puberal. Fundamentos técnicos e artísticos da danza como recursos educativos. Introducción a execución, análise e composición coreográfica na danza. Propostas educativas para o uso de diferentes formas de danza na educación física escolar. Danzas galegas tradicionais.</p> <p>Por outra banda, a acción ou desenrolo do proceso de aprendizaxe na asignatura relacionase coa consolidación da expresión corporal e la danza como un campo científico de coñecementos teórico-prácticos dentro da educación física. Este intento esixe un esforzo, especialmente importante, si consideramos que os conceptos da expresión e da danza aséntanse na complexidade e na diversificación dos mesmos.</p> <p>Entendida a expresión como unha conducta que arraigase nos sentimentos e nas emocións das persoas, como acción identifícase coa idea de exercer a expresión de forma activa, reflectindo no persoal referido ao sensitivo e emotivo. Este plantexamento esixe o compromiso nunha introspección auto-reflexiva, na que os conceptos, a práctica e a reflexión deben configurar a dinámica da aula.</p>				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
--------	-------------------------------------

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer e comprender os fundamentos das actividades de expresión corporal e da danza como manifestación da motricidade humana	A18	B1 B3 B7 B11 B16	C2 C6 C7
Comprender, deseñar e aplicar as dimensións e os compoñentes do movemento expresivo e da danza no eido educativo	A16 A18 A27	B1 B2 B3 B4	C1 C3 C7

Deseñar, describir e executar actividades de expresión corporal e danza considerando a compoñente expresiva, técnica e artística, e os aspectos didácticos	A16 A18 A27	B1 B6 B11	C2 C8
Executar correctamente as accións motrices propias da danza, sendo capaz de identificar os erros máis frecuentes e saber corrixilos	A18 A27	B11	C6
Dominar e aplicar os principios expresivos, técnicos e artísticos da composición coreográfica tanto a nivel individual como colectivo	A16 A18 A27	B4 B6 B11	C4
Utilizar con creatividade os recursos materiais, tecnolóxicos e humanos no eido da expresión corporal e a danza	A16 A18 A27	B2 B3 B4 B5 B7 B10	C2 C3 C5 C8

Contidos	
Temas	Subtemas
PRESENTACIÓN DA MATERIA	0.1. Datos descritivos 0.2. Programa xeral da asignatura: Guía docente 0.3. Recursos 0.4. Evaluación 0.5. Creación de grupos de traballo
BLOQUE TEMÁTICO I: CONSIDERACIÓNS BÁSICAS DO CORPO E DA COMUNICACIÓN	Tema 1: O CORPO 1.1. primeiras reflexións. Significados dos corpos 1.2. Conceitos. O corpo visto dende diferentes enfoques e paradigmas (xénero, inclusión, diversidade,...) 1.3. O corpo no Deporte e na Educación Física 1.4. O corpo na Expresión Corporal e a Danza Tema 2: A LINGUAXE CORPORAL 1.1 Consideracións xerais sobre a comunicación. Comunicación verbal e non verbal ¿excluíntes ou complementarias? 2.2. Funcións da Comunicación Non Verbal 2.3. Canais de comunicación non verbal: Espazo, Posturas e Mirada 2.4. Posibilidades de interpretación das mensaxes corporais
BLOQUE TEMÁTICO II: EXPRESIÓN CORPORAL DANZA: APROXIMACIÓN TEORICA E PLANTEXAMENTO DIDÁCTICO	Tema 1: BASES TEORICAS DA EXPRESIÓN CORPORAL DANZA 1.1. Orientacións na práctica da expresión corporal e da danza. Os contextos 1.2. Aproximación a unha definición de expresión corporal e de danza 1.3. As compoñentes do movemento expresivo 1.4. A técnica e a creatividade na expresión corporal e na danza Tema 2: EXPRESIÓN CORPORAL DANZA E EDUCACIÓN FÍSICA 2.1 Marco legal. Ubicación da expresión corporal danza na LOMLOE 2.2. Finalidade da expresión corporal danza no ámbito da Educación Física 2.3. Obxetivos das actividades corporais de expresión neste ámbito 2.4. Características xerais da expresión corporal danza na Educación Física: contidos, avaliación, estándares de aprendizaxe, competencias clave.

<p>BLOQUE TEMÁTICO III: AS DIMENSIÓNS E AS COMPOÑENTES DO MOVEMENTO EXPRESIVO</p>	<p>Tema 1: OS PRELIMINARES</p> <p>1.1. Conceito e finalidades 1.2. Obxectivos 1.3. Proposta de actividades</p> <p>Tema 2: A DIMENSIÓN COPRPORAL. A TOMA DE CONCIENCIA DO CORPO EXPRESIVO: HABILIDADES MOTRICES EXPRESIVAS</p> <p>2.1. Recoñecemento corporal interno e externo 2.2. A relaxación 2.3. A respiración 2.4. A concentración 2.5. A sensopercepción</p> <p>Tema 3: A DIMENSIÓN ESPACIAL. EXPLORACIÓN EXPRESIVA DO ESPAZO.</p> <p>3.1. Percepción e organización do espazo 3.2. Uso expresivo do espazo. Composicións nas que amósase o dominio das compoñentes e as posibles combinacións para dotar de expresividade ao movemento.</p> <p>Tema 4: A DIMENSIÓN TEMPORAL. EXPLORACIÓN EXPRESIVA DO TEMPO</p> <p>4.1. Estructuración métrica e non métrica 4.2. Uso expresivo do tempo. Composicións nas que amósase o dominio das compoñentes e as posibles combinacións para dotar de expresividade ao movemento.</p> <p>Tema 5: A DIMENSION DINÁMICA. CALIDADE DO MOVEMENTO</p> <p>5.1. Sub-compoñentes da enerxía. As accións básicas do esforzo 5.2. Utilización expresiva da enerxía. Composicións nas que amósase o dominio das compoñentes e as posibles combinacións para dotar de expresividade ao movemento.</p>
<p>BLOQUE TEMÁTICO IV: A PRÁCTICA, A ANÁLISE E A INVESTIGACIÓN NA DANZA EDUCATIVA</p>	<p>Tema 1:A DANZA EDUCATIVA E AS HABILIDADES TÉCNICAS E CREATIVAS</p> <p>1.1. Control corporal-postural básico 1.2. Accións Motrices na Danza 1.3. Frases de Movemento 1.4. Fundamentos da composición coreográfica</p>

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A16 B1 B4 B7 B10	2	3	5
Sesión maxistral	A16 A18 A27 B1 B3 B7	14	21	35
Práctica de actividade física	A16 A18 A27 B1 B2 B3 B4 B6 B11 C4 C5 C7 C8	20	40	60
Discusión dirixida	A16 A27 B2 B4 B6 B7 B10 C1 C2 C3 C6	4	10	14

Portafolios do alumno	A16 B1 B7 B10 B11 C1 C2 C3 C6	0	3	3
Aprendizaxe colaborativa	A16 A18 B2 B4 B6 B11 B16 C7	6	15	21
Proba práctica	A16 A18 A27 B2 B4 B5 B7 B11 B16 C4 C5 C6 C7 C8	2	0	2
Proba mixta	A16 A18 A27 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B10	2	6	8
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Nesta metodoloxía inclúense os seguintes aspectos: Presentación da profesora e da guía docente da asignatura. Creación de grupos de traballo estables para a realización dos diferentes traballos teóricos, debates e coreografías grupais. Realización de enquisas de experiencias previas na Expresión Corporal e Danza, así como expectativas do alumnado respecto a materia. Sesións prácticas de desinhibición e creación dunha boa dinámica grupal.
Sesión maxistral	Impartición de contidos teórico-prácticos por parte da profesora. Sesións síncronas presenciales e/ou telemáticas a través da plataforma Teams e utilizando os materiais de traballo depositados en Moodle.
Práctica de actividade física	Sesións prácticas de expresión corporal danza dirixidas pola profesora nas que se realizara dende un traballo máis básico técnico ata un traballo de composición creativa a nivel individual, por parellas ou grupal. Os contidos abordados levarán ata a elaboración dunha coreografía individual e dunha coreografía grupal que computarán na calificación final da materia.
Discusión dirixida	Debates coordinados pola profesora nos que os diferentes grupos de alumn@s cos seus correspondentes temas presentarán un traballo do mesmo que será obxecto de debate e discusión na aula e cuxo desenrolo e conclusións deben rexistrarse por escrito e incluírse no portafolios da materia.
Portafolios do alumno	Arquivador ou cartafol no que o alumnado recollerá cronolóxicamente todas as actividades de ensinanza-aprendizaxe realizadas ao longo do cuadrimestre: Diario de sesións coa definición de obxectivos, contidos e valoración persoal, traballos individuais e grupais, producións audiovisuais, resumos de debates realizados na aula, material de estudo entregado pola profesora, rexistro de sesións de traballo tutelado, entre outros. Este traballo servirá de guía e fundamento para o examen teórico e as coreografías finais.
Aprendizaxe colaborativa	A partires de diferentes propostas os grupos traballarán na composición de diferentes coreografías de danza. As coreografías grupais presentaránse nas sesións prácticas e recolleranse en formato audiovisual para a posterior visualización conxunta e a inclusión no portafolios.
Proba práctica	Examen práctico da materia que consiste na realización de dous coreografías de expresión corporal danza nas que se amosa o dominio dos contidos técnicos, expresivos e artísticos da materia. Unha coreografía executarase de xeito grupal e a outra de xeito individual.
Proba mixta	Exámen teórico da asignatura que poderá inserir diferentes tipos de preguntas: desenrolo, curtas, test, test de opción múltiple, asociar, ordear, completar, etc. Neste exámen entran todos os contidos e actividades realizadas ao longo do cuadrimestre, tendo especial importancia para a preparación tanto a asistencia diaria as clases como o seguemento da asignatura a través do portafolios.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

<p>Discusión dirixida</p> <p>Aprendizaxe colaborativa</p>	<p>Titorías colectivas solicitadas en data e hora para desenrollar o traballo tutelado que presentárase de forma práctica e ou oral e cos recursos audiovisuais nos diferentes debates da asignatura.</p> <p>Titoría individual solicitada en data e hora para revisar a evolución das temáticas teóricas e prácticas, e ou dúbidas que poidan xurdir ao longo do cuadrimestre.</p> <p>Aqueles estudantes que opten pola opción de matrícula parcial deberán solicitar a lo menos unha tutoría al mes para ver a evolución non presencial na materia. Esta tutoría terá que ser solicitada con suficiente antelación no enderezo electrónico marta.bobo@udc.es</p> <p>Titorías para facer as adaptacións necesarias aos estudantes recoñecidos como DANUDC.</p>
---	--

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Discusión dirixida	A16 A27 B2 B4 B6 B7 B10 C1 C2 C3 C6	Presentación oral dun tema de debate diante do grupo de clase para discusión, análise e obtención de conclusións.	10
Aprendizaxe colaborativa	A16 A18 B2 B4 B6 B11 B16 C7	Elaboración e presentación de coreografías grupales relacionadas cos temas prácticos da asignatura.	20
Proba mixta	A16 A18 A27 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B10	Examen escrito con diferentes formatos de preguntas que inclúe todo o temario da asignatura e todas as actividades da mesma (30%) O examen estará no idioma da impartición da asignatura, castelán. Se alguén desexa unha copia do examen noutro idioma oficial da UDC, deberá solicitalo á profesora unha semana antes da data de realización.	30
Proba práctica	A16 A18 A27 B2 B4 B5 B7 B11 B16 C4 C5 C6 C7 C8	Examen práctico Coreografía Grupal (20%) Examen práctico Coreografía Individual (20%)	40
Outros			

Observacións avaliación
----

1. Esíxese a asistencia para a avaliación: SI

2. A porcentaxe mínima de asistencia para a avaliación será do: 70 %

Para

o alumnado que, por causa xustificada, non alcance a porcentaxe de presencialidade, establécese a seguinte alternativa: avaliación baseada en proba mixta e proba práctica individual cun peso do 50% cada unha na avaliación e unha nota mínima para aprobar de 7.5 puntos.

3. Os apartados ou subapartados

(metodoloxías) que son requisitos para a superar a materia son:

1ª

Oportunidade: Discusión dirixida (10%), aprendizaxe colaborativo (20%), proba práctica (40%) e proba mixta (30%). En calquera destas metodoloxías a nota mínima para o cálculo da cualificación final é un 5.2ª

Oportunidade: Discusión dirixida (10%), aprendizaxe colaborativo (20%), proba práctica (40%) e proba mixta (30%). En calquera destas metodoloxías a nota mínima para o cálculo da cualificación final é un 5.

4. Os criterios de mantemento de partes

superadas para a 2ª oportunidade son: superalas cunha nota mínima de 5 puntos.

5. Os criterios de mantemento de partes

superadas en futuras convocatorias de avaliación son: completar a asistencia na materia nun 80% e obter unha cualificación de 5 puntos nas metodoloxías avaliadas.

6. Alumnado con matrícula parcial

(Descrición dos criterios e actividades de avaliación (peso da avaliación e porcentaxe de dispensa de asistencia):

1ª

Oportunidade: proba práctica 50% (nota mínima 7.5) proba mixta 50% (nota mínima 7.5)2ª

Oportunidade: proba práctica 50% (nota mínima 7.5) proba mixta 50% (nota mínima 7.5)Dispensa

de asistencia 50% do total de sesións na materia. 7. Disponibilidade dos idiomas en relación

ás probas escritas de avaliación: "O exame estará no idioma de impartición da materia, se se desexa no outro idioma oficial da UDC, solicitarase unha semana antes da data de realización

8. Contémplase a posibilidade de opcións

alternativas de avaliación para casos especiais xustificadas.

9. Ao realizar probas on-line, empregárase

a plataforma da UDC ou sistemas recoñecidos por esta.

10. Implicacións do plaxio na realización

das probas ou actividades de avaliación. A realización fraudulenta de proba ou actividades de avaliación implicará a cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa a falta e respecto da materia en que se cometese: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederáse a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario (Regulamento disciplinar do estudantado da UDC, art. 11, apdo 4 b). Entenderase por fraude académica calquera comportamento premeditado tendente a falsear os resultados dun exame ou traballo,

propio ou alleo, realizado como requisito para superar unha materia ou acreditar o rendemento académico (Lei 3/2022, do 24 de febreiro, de convivencia universitaria; art. 11, apdo g).

Fontes de información

Bibliografía básica

BLOQUE TEMÁTICO I: Davis, F. (2012). La comunicación no verbal (3a ed., 2a reimp.). Alianza Editorial. Kesselman, S. (1990). El pensamiento corporal ([1a reimp. en España]). Paidós. Pease, A. (2002). El lenguaje del cuerpo: cómo leer el pensamiento de los otros a través de sus gestos (16a Ed.). Paidós. Pease, A., Pease, B. (2011) El lenguaje del cuerpo en el trabajo. Ed. Amat, Barcelona. Rebel, G. (2004). El lenguaje corporal: lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación. Edaf. Ruckle, H. (2000). Cómo entender el lenguaje del cuerpo. BLOQUE TEMÁTICO II: Learreta, B., Ruano, K. (2005) Los contenidos de la expresión corporal. Ed. Inde, Barcelona. Learreta, B.; Sierra, M.A. y Ruano, K. (2006). Didáctica de la Expresión Corporal Talleres Monográficos. Ed. Inde, Barcelona. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2015) LOMCE «BOE» núm. 3, de 3 de enero de 2015, páginas 169 a 546 (378 págs.) Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato. Ministerio de Educación y Formación Profesional (2022) LOMLOE «BOE» núm. 76, de 30 de marzo de 2022: Real Decreto 217/2022, de 29 de marzo, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Secundaria Obligatoria. Montesinos Ayala, D. (2004) La expresión corporal, Su enseñanza por el método natural evolutivo. Ed. Inde, Barcelona. Ortiz Camacho, M. del M. (2000). Comunicación y lenguaje corporal bases y fundamentos aplicados al ámbito educativo. Proyecto Sur de Ediciones. Ortiz Camacho, M. (2002). Expresión Corporal Una propuesta para el profesorado de educación física. Ed. Grupo Editorial Universitario, Granada. Rojas Pedregosa, P. (2017). Técnicas de expresión corporal para las clases de educación física de primaria y secundaria. Wanceulen Editorial. BLOQUE TEMÁTICO III: Calais-Germain, Blandine. (2011) La respiración. Anatomía para el movimiento tomo IV. El gesto respiratorio. Ed. La liebre de marzo, Barcelona. Castañer, Marta. (2002) Expresión corporal y danza. Ed. Inde, Barcelona. Choque, J. (2013). La expresión corporal.: 300 ejercicios de expresión corporal, mimo y juego teatral. Ma Non Troppo. Ferrari, H. (2017). Marta Schinca?: precursora del teatro del movimiento. Volumen I., Manuel del método Schinca de expresión corporal (1a ed. 2017, reimpresión 2020). Fundamentos. Jaques-Dalcroze, E. (2017). Rítmica y creación: gesto, movimiento y forma (1a ed.). La Pajarita de Papel. Motos Teruel, T.; García, L. (2001) Práctica de la expresión corporal. Ed. Ñaque, Guadalajara. Motos Teruel, T., Navarro i Amorós, A., & Palanca, X. (2018). Taller de teatro y danza (1a ed.). Octaedro. Prado de, D., Charaf, M. (2000). Relajación Creativa. Ed. Inde, Barcelona. Ridocci, M. (2009). Expresión corporal, arte del movimiento: las bases prácticas del lenguaje expresivo. Biblioteca Nueva. Ridocci, M. (2019). Creatividad corporal: Composiciones basadas en trabajos de expresión corporal (2a edición). Alfa Institut. Schinca, M. (2010). Expresión corporal técnica y expresión del movimiento (4a ed.). Wolters Kluwer. BLOQUE TEMÁTICO IV: Anderson Sofras, Pamela. (2006) Dance composition basics. Capturing the choreographer's craft. Ed. Human Kinetics, USA. Calais-Germain, B.; Lamotte, A. (2009) Anatomía para el movimiento. Tomo II. Bases de ejercicios. Ed. La liebre de marzo, Barcelona. Fraleigh, S. H., & Hanstein, P. (1999). Researching dance. Evolving modes of inquiry. Dance Books. Franklin, E. (2004) Conditioning for dance. Training for peak performance in all dance forms. Ed. Human Kinetics, USA. Smith-Autard, J. (2000) Dance Composition. Ed. A & C Black, London. Viciano, V. (1999) Las Actividades Coreográficas en la Escuela: Danzas, Bailes, Funky, Gimnasia-Jazz.... Ed. Inde, Barcelona. Watson, B., & Risner, D. S. (Eds.). (2022). Masculinity, intersectionality and identity?: why boys (don't) dance. Springer. JOURNALS: Dance Articulated. (2020). NTNU Open Access Journals. Dance chronicle (Online). (1977). Marcel Dekker. Dance education in practice. (2014). Taylor & Francis. Journal of dance education?: official publication of the National Dance Education Organization. (2001). J. Michael Ryan Pub.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

- Xogos e recreación deportiva/620G01005
- Aprendizaxe e control motor/620G01012
- Biomecánica do movemento humano/620G01014
- Teoría e práctica do exercicio/620G01016

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Metodoloxía de investigación en actividade física e deporte/620G01021

Actividade física saudable e calidade de vida I/620G01023

Metodoloxía do rendemento deportivo/620G01024

Materias que continúan o temario

Teoría e práctica do adestramento deportivo/620G01037

Observacións

Coa finalidade de mellorar o sistema de garantía interna de calidade do noso centro, sería convinte que o alumnado atendese á solicitude realizada pola UDC, con periodicidade cuadrimestral, respecto a participar no proceso de avaliación das materias cursadas? e cuxa chamada realiza baixo o nome de ?AVALÍA? consistindo en responder as enquisas que avalían a docencia do profesorado en cada materia. Nos diferentes contidos da asignatura o/a estudante debe prestar especial atención a relación entre práctica e teoría, que no caso da expresión corporal e a danza exige unha implicación persoal referida a sensibilidade e emotividade das persoas. Dado o carácter práctico da asignatura faise moi necesaria a vivencia persoal das diferentes situacións motrices de aprendizaxe propostas nas sesións presenciais para acadar o dominio da materia, disto despréndese a importancia da asistencia as clases. Recomendase tamén a implicación do alumnado na práctica de actividades motrices artísticas que poidan ofertarse ao longo do curso, ase mesmo recomendase a asistencia a diferentes espectáculos expresivos e de danza que estean na oferta cultural da cidade, e a participación nos eventos relacionados coa danza e a expresión artística na Facultade: seminarios, cursos, actuacións, performances,...

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías